

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԶԻ
ԴԻՄԻՏՐՈՎ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱԿԱԳԱՆԻ**

Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզի Դիմիտրով համայնք
 ՀՀ, Արարատի մարզ, գ. Դիմիտրով, (094)730000, (093)991354, dimitrov-gyuxapetaran@mail.ru,

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

17 հունվարի 2017 թվականի N 4

**ԴԻՄԻՏՐՈՎ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱԿԱԳԱՆՈՒ 2017 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 17-Ի ԹԻՎ 2
ԱՐՏԱՀԵՐԹ ՆԻՍՏԻ ՕՐԱԿԱՐԳԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Առաջնորդվելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 14-րդ հոդվածի, 6-րդ կետի պահանջներով, համայնքի ավագանին ՈՐՈՇՈՒՄ է՝

Հաստատել համայնքի ավագանու 2017 թվականի հունվարի 17-ի, թիվ 2 արտահերթ նիստի հետևյալ օրակարգը.

Դիմիտրով համայնքի 2017-2021 թվակաների, զարգացման հնգամյա ծրագիրը հաստատելու մասին:

Կողմ -7

Դեմ -0

Չեղնակալի -0

1. ԵՐԻՄՁԱՐՅԱՆ ՀԵՆՐԻԿ

2. ԻՎԱՆՈՎԱ ԱՌԴԱ

3. ՆԱԶԱՏՐՅԱՆ ՀԱՍՄԻԿ

4. ՂԱԶԱՐՅԱՆ ՍՈՒՄԱՆՆԱ

5. ՄԿՐՏՉՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ

6. ՄԱՅՅԱԿԱՆՅԱՆ ՀԱՍՄԻԿ

7. ՍՈՒՔԱԹՅԱՆ ՆՎԱՐԴ

Կողմ Քեզար
Կողմ Ալեք
Կողմ Դավիթ
Կողմ Ալեք
Կողմ Մարտ
Կողմ Ալեք

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԴԵԿԱՎԱՐ

ԱՐՄԱՆ ԻՈՆԱՆՈՎ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԶԻ
ԴԻՄԻՏՐՈՎ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ**

Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզի Դիմիտրով համայնք
 ՀՀ, Արարատի մարզ, գ. Դիմիտրով, (094)730000, (093)891354, dimitrov-gyukapetaran@mail.ru.

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

17 հունվարի 2017 թվականի N 5-Ն

**ԴԻՄԻՏՐՈՎ ՀԱՄԱՅՆՔԻ 2017-2021 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՀՆԳԱՄՅԱ
ԾՐԱԳԻՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Համայնքի ղեկավարը ավագանու հաստատմանը ներկայացրեց Դիմիտրով համայնքի 2017-2021 թվականների զարգացման հնգամյա ծրագիրը, որը քննարկվել է համայնքի ղեկավարին կից գործող, համայնքի զարգացման ծրագրի և տարեկան բյուջեի կառավարման/ կազմման, հանրային քննարկման, իրականացման և վերահսկման/ խորհրդի կողմից:

Ղեկավարվելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 18-րդ հոդվածի , 1-ին մասին, 4-րդ կետով համայնքի ավագանին ՈՐՈՇՈՒՄ է՝

Հաստատել Դիմիտրով համայնքի 2017-2021 թվականների զարգացման հնգամյա ծրագիրը՝ համաձայն հավելվածի:

Կողմ -7

Դեմ -0

Չեղնակալի -0

1. ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ՀԵՆՐԻԿ

Կողմ Վեպեթյան

2. ԻՎԱՆՈՎԱ ԱՌԴԱ

Կողմ Վեպեթյան

3. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՀԱՍՄԻԿ

Կողմ Խաչատրյան

4. ՂԱԶԱՐՅԱՆ ՍՈՒՄԱՆՆԱ

Կողմ Ղազարյան

5. ՄԿՐՏՉՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ

Կողմ Մկրտչյան

6. ՄԱՅՍԻԿԱՆՅԱՆ ՀԱՍՄԻԿ

Կողմ Մայսիկյան

7. ՍՈՒՄԲԱԹՅԱՆ ՆՎԱՐԴ

Կողմ Սոմբաթյան

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ

ԱՐՄԱՆ ԻՈՆԱՆՈՎ

Հավելված

Արարատի մարզի Չիմիտրով համայնքի ավագանու

2017 թվականի հունվարի 17-ի, թիվ 5-Ն որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԶ

ԴԻՄԻՏՐՈՎ ՀԱՄԱՅՆՔԻ

2017-2021թթ. ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ

ՀՆԳԱՄՅԱ ԾՐԱԳԻՐ

ԴԻՄԻՏՐՈՎ 2017 թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....

1. Համայնքի իրավիճակի բնութագրում, վերլուծություն և գնահատում.....
2. Համայնքի տեղականի, տազմավարության և ՀԶԲԾ-ի հիմնական նպատակների սահմանում.....
3. Համայնքի տարածքում նախատեսվող հանրապետական և մարզային, միջհամայնքային համագործակցության և այլ ծրագրերի ու միջոցառումների ներկայացում.....
4. Համայնքի ֆինանսական իրավիճակի վերլուծում, գնահատում և կանխատեսում....
5. Համայնքի ոլորտային ծրագրերի ցանկի կազմում և առաջնահերթությունների սահմանում, ֆինանսապես ապահովված ծրագրերի ձևակերպում և ամփոփում, լրացուցիչ ֆինանսական միջոցների հայթայթման հնարավորությունների ներկայացում.....

Եզրափակում.....

ՆԵՐԱՄՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզի Դիմիտրով համայնքի 2017-2021թթ. զարգացման հնգամյա ծրագիրը (այսուհետ՝ ՀԶՀԾ) մշակելիս հաշվի է առնվել, որ համաձայն 2015 թվականի դեկտեմբերի 6-ին փոփոխված Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 181-րդ հոդվածի, ՏԻՄ-երը՝ համայնքի ավագանին և համայնքի ղեկավարը, ընտրվում են հինգ տարի ժամկետով, և 210-րդ հոդվածի, «Տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը պետք է համապատասխանեցվի Սահմանադրությանը և ուժի մեջ մտնի 2017 թվականի հունվարի 1-ից:

Հաշվի առնելով այդ պահանջները՝ մշակվել է համայնքի զարգացման ոչ թե քառամյա, այլ հնգամյա ծրագիր:

ՀԶՀԾ-ն մշակելիս առանձնացվել և հաշվի են առնվել մեթոդաբանական հետևյալ չափանիշները

- համայնքի ֆինանսական կարողությունը.
- համայնքի բնակչության թվաքանակը.

Համայնքում առկա վտանգները (ոխակերը):

Համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագրի բովանդակությունը

պայմանավորված է

համայնքապետարանի աշխատակազմի աշխատակցների աշխատանքով և առաջարկություններով, համայնքում առկա ռեսուրսային (մարդկային, գույքային, ֆինանսատնտեսական, տեխնիկական և այլ) հնարավորություններով, համայնքային ծրագրերի իրականացման և ծառայությունների մատուցման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների առկայությամբ, ինչպես նաև այն իրողությամբ, որ Դիմիտրով համայնքը ունի մի շարք առաջնային խնդիրներ: Համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագրում հնարավորինս հաշվի են առնվել նաև համայնքի տարածքում տնտեսական գործունեության խրախուսմանն ուղղված առկա հնարավորությունները, տնտեսության տարբեր ճյուղերի զարգացման (հատկապես՝ գյուղատնտեսության, արտադրության, փոքր և միջին բիզնեսի և այլնի) հնարավորությունները, համայնքի տարածքում պատշաճ կառավարման իրականացման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև համայնքում աղետի բազմաբնույթ վտանգները (ոխակերը) և դրանց կառավարման միջոցառումները:

2017-2021թթ համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագիրը մշակվել է՝ հիմք ընդունելով համայնքի ղեկավարի և ավագանու անդամների նախընտրական ծրագրերի դրույթները և նպատակ հետապնդելով հետևողականորեն բարեփոխումներ իրականացնելու ճանապարհով աստիճանաբար լուծել համայնքում առկա հիմնախնդիրները և բարելավել համայնքի բնակչության սոցիալ-տնտեսական պայմանները: Համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագիրը դիտարկելով որպես համայնքի ռազմավարական պլանավորման և մասնակցային կառավարման կարևորագույն միջոց, համայնքի ղեկավարին կից գործող համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագրի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով խորհրդակցական մարմինը՝ փաստաթուղթը մշակելիս, հատուկ ուշադրություն է դարձրել և ձգտել, որպեսզի այն հնարավորինս համահունչ լինի գործողության մեջ դրված Հայաստանի Հանրապետության ռազմավարական, մարզային և տարածաշրջանային զարգացման ծրագրերին՝ ակնկալելով Հայաստանի Հանրապետության պետական նառամառման մառմիններին. Քառասոսոհանան հասարակության և մասնամոռ

հատվածների, կազմակերպությունների և շահագրգիռ այլ անձանց հետ լիակատար փոխըմբռնում համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագրում ներկայացված խնդիրների առնչությամբ և արդյունավետ համագործակցություն դրանց լուծման գործում:

Համայնքի զարգացման, բնակչության սոցիալ-տնտեսական առաջընթացի ապահովման, սոցիալ-մշակութային քաղաքականության ներդրման և բարեկեցության մակարդակի բարձրացման նպատակով համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագիրը հանդիսանալու է ամենօրյա աշխատանքային փաստաթուղթ:

1. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՒՄ, ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1.1 Համայնքի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի գնահատում

Դիմիտրով գյուղական համայնքը ակտիվ կյանքով ապրող համայնք է, որտեղ առկա բոլոր կենցաղային, սոցիալ-տնտեսական, հոգևոր-մշակութային խնդիրները գտնում են համայնքի յուրաքանչյուր անդամի ուշադրության կենտրոնում, յուրաքանչյուր անդամ հնարավորություն ունի ակտիվորեն մասնակցելու համայնքում որոշումների կայացմանը և գործողությունների իրականացմանը:

1.2 Համայնքի աշխարհագրական դիրքը, պատմական ակնարկ

Դիմիտրով համայնքը գտնվում է Արարատի մարզում, համայնքի բնակիչների նախնիները 1828-1830 թվականներին գաղթել են Պարսկաստանից (Ուրմիա քաղաքից): Մինչև 1990-ական թվականները համայնքի ազգաբնակչության մեծամասնությունը կազմել են ասորիները: Ներկայումս նրանք կազմում են համայնքի ազգաբնակչության 1/5-րդ մասը: Գյուղը գտնվում է ծովի մակերևույթից 843 մ բարձրության վրա: Դիմիտրով գյուղը մարզկենտրոնից գտնվում է 8 կմ հեռավորության վրա, իսկ Երևան քաղաքից 19 կմ, գյուղը ունի 463 տնտեսություն, բնակչության ընդհանուր թիվը կազմում է 1857 մարդ /առ 01.01.2016 թ. առկա 1392 մարդ/: Համայնքը տեղակայված է Արարատյան դաշտում, Արաքս գետից 5 կմ հեռավորության վրա: Գյուղի կլիման մեղմ է, չոր ցամաքային չափավոր ցուրտ ձմեռներով, հունվարյան միջին ջերմաստիճանը տատանվում է -6 - ից -10-աստիճան, նվազագույն ջերմաստիճանը հասնում է մինչև -30 աստիճանի: Ամառները շոգ են, տևական, հուլիսի միջին ջերմաստիճանը կազմում է +20 աստիճանից մինչև +26 աստիճան, առավելագույնը աստիճանը մինչև + 42 աստիճան: Ագրոկլիմայական տեսակետից համայնքն ընկած է բացարձակ ռոտում գոտում:

Համայնքի մասնագիտացված ճյուղը գյուղատնտեսությունն է, համայնքում հիմնականում զարգացած է բուսաբծությունը և անասնապահությունը:

1.3 ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Համայնքի առկա բնակչության թիվը կազմում է 1392 մարդ, այդ թվում տղամարդիկ՝ 668 և կանայք՝ 724: Համայնքի բնակչության տարիքային և

սոցիալական կազմը բերված է

Աղյուսակ 1-ում:

Հ/հ	Ցուցանիշները	Օղյակներ
1	2	3
1.	Առկա բնակչության թիվը, այդ թվում՝	1392
	Տղամարդիկ	668
	Կանայք	724
	0-6 տարեկան , այդ թվում՝	147
	- 0-4 տարեկան	104
	- 5-6 տարեկան	43
	7-17 տարեկան	194
	18-63 տարեկան	878
	63-ից բարձր տարեկան	173
2.	Կենսաթոշակառուներ, այդ թվում՝	104
	Տարիքային և աշխատանքային	196
3.	Փախստականներ	2
4.	Միակողմանի ծնողազուրկ երեխաներ	6
5.	Երկկողմանի ծնողազուրկ երեխաներ	0
6.	Հայրենական մեծ պատերազմի մասնակիցներ	0
7.	Արցախյան պատերազմի մասնակիցներ	1
8.	Հաշմանդամներ, այդ թվում՝	56
	Մանկուց հաշմանդամներ	5
9.	Աշխատունակներ	878
10.	Զբաղվածներ	487
11.	Գործազուրկներ, այդ թվում՝	-
	Գրանցված	-
12.	Առկա սնային տնտեսությունների թիվը	331
13.	Ընտանեկան նպաստների պետական համակարգում գրանցված ընտանիքների թիվը, այդ թվում՝	68
	Նպաստառու ընտանիքների թիվը	68
14.	Հայրենական մեծ և արցախյան պատերազմ-ներում զոհվածների ընտանիքների թիվը	0
15.	Բնակարանի կարիքավոր ընտանիքների թիվը, այդ թվում՝	3
	Անօթևան ընտանիքներ	0
16.	Քնակարանային սպայանների բարելավման կարիք ունեցող ընտանիքների թիվը	8
17.	Արտագնա աշխատանքի մեկնող ունեցող տնային տնտեսությունների թիվը	30
18.	Արտագնա/սեզոնային/ աշխատանքի մեկնողների թիվը	35

1.4 Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ

Ժողովրդի իշխանությունը իրականացնելու և համայնքային խնդիրները լուծելու նպատակով օրենքով սահմանված կարգով ընտրվում են տեղական ինքնակառավարման մարմիններ՝ համայնքի ղեկավար և համայնքի ավագանի 5 տառի ժամկետով: Համայնքի ամսական նեոնաառուցանան մասին է և

1.5 ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐՎՈՂ ԳՈՒՅՔԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

Համայնքն ունի սեփականություն, որի իրավունքը պաշտպանված է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ և օրենքով: Համայնքի ունի անշարժ անշարժ և շարժական գույքը, դրամական միջոցները և այլն: Համայնքապետարանը գտնվում է համայնքի կենտրոնում: Շենքային պայմանները բավարար են, գույքը նորացված, համարված է համակարգչային տեխնիկայով: Գյուղը չունի գյուղատեխնիկա և այլ գյուղատնտեսական գործիքներ : Խմելու ջրի ներհամայնքային ցանցը վերակառուցվել է 2015 թվականին և 2016 թվականին անհատույց տրվել է « ՀԱՅՁՐՄՈՒՂՎՈՅՈՒՄ » փակ բաժնետիրական ընկերության: Ճանապարհային ցանցը վերանորոգման կարիք ունի , անհրաժեշտ է վերանորոգել ճանապարհներ և փողոցներներ : Ստորև ներկայացված է 30.12.2016թվականի դրությամբ համայնքի սեփականություն համարվող անշարժ գույքի ցանկը և վիճակը.

Ը/Ը	Անվանումը	Չափ. միավ	Քանակը	Տեխ.վիճակը	Ցանկություն		
1.	Համայնքապետարանի վարչ. շենք	հատ	1	լավ			
2.	Մանկապարտեզի շենք	հատ	1	բավարար	Վերանորոգման անհրաժեշտություն		
3.	Գրադարանի շենք	հատ	1	անբավարար			
4.	Ջաղացի շենք	հատ	1	անբավարար			
	ընդամենը						

1.6 ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿՈՄՈՒՆԱԼ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Դիմիտրով համայնքը չունի գլխավոր հատակագիծ և գոտիավորման նախագիծ: Քաղաքաշինական ծրագրային այլ փաստաթղթերից ստկա է քաղաքաշինական կադաստրի վարման մատյանը, քաղաքաշինական կանոնադրություն և այլն: Համայնքը չունի ջրահեռացման կենտրոնացված համակարգ (կոյուղի): Դիմիտրով համայնքում կանոնավոր կերպով չի իրականացվում աղբահանությունը՝ աղբավայրի բացակայության և աղբ տեղափոխող ավտոմեքենաների անսարքության պատճառով: Համայնքը չունի աղբատար մեքենա :

Դիմիտրով համայնքի կենտրոնական փողոցները ապահովված են գերեկային լուսավորությամբ : Գերեզմանատունը մասնակի ցանկապատված է , 2007

թվականին գերեզմանատուն տանող ճանապարհը խճապատվել է : Համայնքը զուգաֆիկացված է , բացի երկու նոր փողոցներից: Համայնքը խմելու ջուր ստանում է 7 ժամ :

1.7 ԲՆԱԿԵԼԻ ԵՎ ՈՉ ԲՆԱԿԵԼԻ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ

Համայնքում չկան բազմաբնակարան բնակելի շենքեր, կան միայն բնակելի առանձնատներ: Բնակֆոնդի ընդհանուր մակերեսը կազմում է 42292.5քմ: Համայնքում առանձնատների թիվը՝ 351 և դրանց ընդհանուր մակերեսը 42292.5 քմ, բնակարանի կարիքավոր ընտանիքների թիվը՝ 8:

Համայնքի առանձնատների մեծ մասը վերանորոգված են, նորաբաժան ընտանիքների համար անհրաժեշտ են նոր առանձնատներ: Սակայն, բնակչության սոցիալական վատ պայմանների պատճառով առանձնատների կառուցման և վերանորոգման աշխատանքներ կատարվում են միայն խիստ անհրաժեշտության դեպքերում, իսկ նոր առանձնատներ հաճախակի չեն կառուցվում

1.8 Զբաղվածություն

Համայնքի վարչական տարածքի բնակչության ընդհանուր թվաքանակից զբաղվածներ՝ 487մարդ, այդ թվում՝ ոչ գյուղատնտեսական աշխատանքով զբաղվածներ՝ 199 մարդ, գյուղատնտեսական աշխատանքներում զբաղվածներ՝ 288 Յմարդ, 35 մարդ մեկնում է արտագնա աշխատանքների: Աշխատատեղերի պակասը և սոցիալ-տնտեսական անբարենպաստ պայմանները խթանում են բնակչության արտագնադրժին/մեկնում են ընտանիքներով/:

Համայնքի տարածքում գործում 4 խառը խանութներ, 1 ավտոպահեստամասերի խանութ, 1 բենզալցակայան/կրպակ/, ավտոլվացման 1 կետ ,1 հացի փուռ:

Բնակիչների հիմնական եկամուտը ստացվում է սեփականաշնորհված վարելահողերի և տնամերձ հողամասերի մշակումից, թռչակների և նպաստների ստացումից, արտասահմանում գտնվող հարազատների ֆինանսական աջակցություններից : Այս հիմնահիմքերի հաղթահարման հիմնական ճանապարհը ինտենսիվ գյուղատնտեսական արտադրությամբ զբաղվելն է, ջերմոցային տնտեսությունների ստեղծումը:

1.9 Հողօգտագործում

Համայնքի վարչական տարածքը կազմում է 338.21 հա, այդ թվում՝ գյուղատնտեսական նշանակության հողեր՝ 226.99, բնակելի /տնամերձ/՝ 65.9 հա, արդյունաբերական, արտադրական շինությունների տակի հողեր՝ 5.93 հա, էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի տակի հողեր՝ 14.15 հա, հատուկ պահպանվող տարածքներ՝ 2.22 հա, ջրային ֆոնդի հողեր՝ 0.77 հա, 1991 թվականին հանրապետությունում իրականացված հողի սեփականաշնորհման ժամանակ համայնքի բնակավայրերում սեփականաշնորհված հողերի մեկ հողաբաժնի չափը կազմել է 0,29հա :

Դիմիտրով համայնքի հողային ֆոնդի բաշխումը բերված է աղյուսակ 2-ում

7.3	վարկանոց								
7.4	խառնոց								
7.5	արոտ								
7.6	այլ հողեր								
7	Ընդամենը								
8.1	գետեր								
8.2	ջրամբարներ								
8.3	լճեր								
8.4	ջրանցքներ								
8.5	հիդրոտեխ. և ջրամա. այլ օբ.	0.77					0.77		
8	Ընդամենը	0.77					0.77		
9.1	սղոտներ								
9.2	ավազոտներ								
9.3	ճահիճներ								
9.4									
9.5	այլ անազոտազրծելի հողեր								
9	Ընդամենը								
ԸՆԴԱՄԵՆՆԸ ՀՈՒՆԵՐ (1+2+3+4+5+6+7+8+9)		338.21	241.95	2.11	76.67	6.06	17.48	2.59	

1.10 Գյուղատնտեսություն

Համայնքում զբաղվածության հիմնական ճյուղը հողամշակությունն է, զբաղվում են ցորենի, առվույտի, ծաղկի և այլ բանջարա-բոստանային կուլտուրաների արտադրությամբ: Համայնքում անասնապահությամբ զբաղվում են 55 ընտանիք

Հ/Հ	Ցուցանիշները	Ընդամենը համայնքում
1	2	3
1.	Խոշոր եղջերավոր անասունների գլխաքանակը, այդ թվում՝ Կովեր	124
2.	Խոզերի գլխաքանակը	55
3.	Ոչխարների և այծերի գլխաքանակը	95
4.	Ավանակների և ջորիների գլխաքանակը	4
5.	Ձիերի գլխաքանակը	0
6.	Հավերի և այլ թռչունների գլխաքանակը	0
7.	Նասպատակների և ճագարների գլխաքանակը	1648
8.	Մեղվաբնտանիքների քանակը	2
		0

1.11. Բնության և շրջակա միջավայրի պահպանություն

Բնության և շրջակա միջավայրի պահպանությունը նորմալ կենսագործունեության ամենաանհրաժեշտ գործոնն է, որի հետևանքով էլ համայնքի առջև ծառայած կարևորագույն խնդիրներից մեկը ազգաբնակչության կենցաղային աղբի տեղափոխման և համայնքի տարածքի մաքրության հարցն է: Համայնքում մի շարք տնտեսավարող սուբյեկտների գործունեությունը շատ օգտակար է, մյուս կողմից նրանց շրջակայքը ամենօրյա մաքրման, աղբի հեռացման խնդիր ունի: Բնակչության կենցաղային աղբի հեռացումը և համայնքի տարածքի աղբահանության կազմակերպումը այսօր կայուն հիմքերի վրա դրված չէ, անհրաժեշտ է օր-օրի որոնել և գտնել նոր կայուն միջոցներ, և օգտագործել նոր տեխնոլոգիաներ բնության և շրջակա միջավայրի պահպանության ապահովման համար:

Համայնքի բնակիչներից շատերը դեռևս տնտեսական, հաճախ նաև շինարարական աղբը թափում են աղբի համար անթույլատրելի տարածքներում: Մանիտարական մաքրման և աղբահանության ասպարեզում անելիքները դեռևս շատ են: Տնտեսության առջև ծառայել են բազմաթիվ խնդիրներ, որոնց շուտափույթ լուծումը կօժանդակի աղբահանության աշխատանքների օպերատիվ իրականացմանը: Այդպիսի խնդիրներից են աղբավայրի և աղբահան մեքենաներ չունենալը : Աղբահանության ծավալների ավելացման պատճառով առաջանում է նաև մեքենայի ձեռքբերման անհրաժեշտություն:

1.12 ՏՐԱՆՍՊՈՐՏ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Համայնքը կենտրոնին կապող միջհամայնքային ճանապարհները ասֆալտապատ են: Ներհամայնքային ճանապարհների մոտ 90 %-ը բարեկարգ են, խճապատված են , կարիք ունեն միայն մասնակի նորոգումների: Համայնքում տեղադրված ճանապարհային երթևեկության նշաններ: Համայնքում վարչական ստարածքով անցնում է մեկ միջհամայնքային և մեկ հանրապետական նշանակության ճանապարհներ: Առկա է երկու կանգառ, որոնք բարեկարգման կարիք ունեն: Միջհամայնքային , ներհամայնքային և միջպետական ճանապարհները անցանելի են և գտնվում են բարվոք վիճակում:

1.13 ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

Համայնքը ունի միջնակարգ դպրոց , կառուցվել է 1875 թվականին , որը հիմնովին վերանորոգվել է պետական բյուջեի միջոցների հաշվին , ձեռուցվում է բնական գազով /ունի կաթսայատուն/ : Դպրոցի տարածքը` ,65 հա : Համայնքի աշակերտների թիվը 227 , դպրոցը ունի 227 աշխատող , որից ուսուցիչների թիվը 15 , մանկավարժ 15: Համայնքը ունի տիպային 90-120 տեղանոց , երկհարկանի մանկապարտեզ, որը կառուցվել է 1984 թվականին, Տարածքը 0.73 հա, ցանկապատված: Վերանորոգված է տանիքը և սանհանգույցները, անցկացված է ջեռուցման համակարգ : Մանկապարտեզը գործում է մեկ խառը խմբով` 30 երեխա, 5-7 ամիս , վերանորոգված փոքր մասնաշենքում: Ձմռան ամիսներին չի գործում պայմաններ և ֆինանսական անհրաժեշտ միժոցներ չունենալու պատճառով: Աշխատողների թիվը` 9

- Մանկապարտեզի տնօրեն
- Հաշվապահ
- Դաստիարակ
- Նախակրթարանի դաստիարակ
- Երաժշտության դաստիարակ
- Դաստիարակի օգնական
- Խոհարար
- Պահակ
- Այգեպան

1.14 ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Համայնքում գործում է << ԴԻՄԻՐՈՎԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋՆԱՅԻՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ >> ՊՈԱԿ-ը, որը տեղակայված է մասնավոր շենքում : Կահավորված է, ունի ընտանեական 1 բժիշկ և 3 աշխատող: Սպասարկում է Դիմիտրով և Արաբսավան համայնքները: Անհրաժեշտություն ունեն շենքային պայմանների բարելավման:

1.15 ՄՇԱԿՈՒՅԹ ՄՊՈՐՏ ՀՈԳԵՎՈՐ ԴԱՍՏԻՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գյուղը չունի մշակույթի տուն, բայց ունի ակումբ համայնքապետարանի վարչական շենքում, որտեղ գտնվում է գրադարանի գրքային ֆոդը՝ 12000 միավոր գիրք, և միաժամանակ անցկալում են կազմակերպվող միջոցառումների պարապմունքները: Գրադարանի շենքը հին է, խոնավ և կարիք ունի վերակառուցման: Ակումբը և գրադարանը գործում են: Սպորտ հրապարակը գտնվում է դպրոցի տարածքում, մասշտի է բոլորի համար, բայց տեխնիկապես հագեցված չէ՝ չկա մարզական գույք, ֆուտբոլի և մյուս մարզաշտերը գտնվում են վատ վիճակում: Դրանով դժվարանում է երիտասարդների հետ տարվող աշխատանքները:

1.16 ԱՌԵՎՏՈՒՐ ԵՎ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Համայնքի տարածքում գործում են առևտրի 4 օբյեկտներ, որոնք հիմնականում զբաղվում են սննդի որոշ տեսակների, ծխախոտի, ալկոհոլային խմիչքների և այլ ապրանքների վաճառքով: Համայնքում գործում է 1 բենզալցակայան/կրպակ/, 1 ավտոլվացման կետ, ավտոպահեստամասերի խանութ, հացի փուռ, դեղատուն և մեծածախ առևտրի երկու կետ: Նրանք բոլորն էլ հաշվառված են պետական հարկային մարմնում, ինչպես նաև վճարում են համապատասխան տեղական տուրք համայնքի բյուջե՝ գործունեության թույլտվության համար:

1.16 ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՈՒԺԵՂ ԿՈՂՄԵՐԸ

* Համայնքը ունի բազմակողմանի զարգացած և կրթված երիտասարդություն, որոնք կարող են կազմակերպել համայնքում տարբեր բնակավայրերի հետ կապված աշխատանքներ

* Համայնքում մեծ աշխատուժի առկայություն

* Համայնքում գյուղատնտեսության զարգացման համար առկա հողային բավականին մեծ ռեսուրսների առկայությունը

* Համայնքի համեմատաբար բարենպաստ կլիման և աշխարհագրական դիրքը

* Գործող երկու եկեղեցիներ՝ հայկական և ասորական

* Համայնքում առկա միջնակարգ դպրոցի և մանկապարտեզի գործելը

* Համայնքում հեռախոսակապի և հեռուստատեսության առկայությունը

* Համայնքում խմելու ջրի վարակառուցված ներհամայնքային համակարգի առկայությունը

* Կենտրոնական փողոցի լուսավորումը

* Համայնքում զագամատակարարման առկայությունը

* Համայնքում արտադրված գյուղատնտեսական մթերքը Երևան քաղաքի շուկներում սպառելու հնարավորությունը

1.17 ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԹՈՒՅՆ ԿՈՂՄԵՐԸ

* Դպրոց և մանկապարտեզ տանող ճանապարհների, ռոտոման ջրերի ցանցերի անմխիթար վիճակ:

* Բարձրագույն և միջին մասնագիտական կրթություն ունեցողների գործազրկության բարձր մակարդակը, երիտասարդության արտագաղթը հանրապետությունից դուրս:

- Բնակչության աճի ցածր մակարդակ
- Սոցիալապես անապառվ ընտանիքների մեծ թիվ
- Գյուղատնտեսական մթերքների իրացման, շուկայական ցածր գների պատճառով գյուղացու եկամուտների նվազում
- Մշակույթի տան, բուժման կարգավորման կետի շենքերի բացակայություն
- Զրահեռացման կենտրոնացված համակարգերի (կոյուղու) բացակայությունը
- Համայնքում աղբահանության ծառայության կազմակերպման փոքր մաշտաբը և ցածր մակարդակը, ժամանակակից աղբավայրի, աղբահանության և սանիտարական մաքրման ծառայությունների մատուցման համար անհրաժեշտ տնտեսական բազայի և ֆինանսական հնարավորությունների բացակայություն
- Չմշակվող հողերի առկայություն՝ սեփականատերերի բացակայության և հողերի ցածր բերքատվության պատճառով:
  - Համայնքում աշխատատեղերի խիստ պակասը, գործազրկության բարձր մակարդակը
  - Համայնքում տարեցտարի շարունակվող արտագաղթը՝ իր բոլոր բացասական հետևանքներով

1.18 ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Մեծ աշխատուժի առկայություն
- Ուղղակի ընտրություններով համայնքի ղեկավարի ընտրության հնարավորություն

1.19 ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ ՍՊԱՌԱՑՈՂ ՎՏԱՆԳՆԵՐԸ

- Համայնքում ոռոգումը իրականացվում է մեխանիկական եղանակով, պոմպերի միջոցով, պոմպերի խափանման և հոսանք չլինելու դեպքում համայնքը կգրկվի ոռոգումից:
- Բնակլիմայական պայմանները՝ կարկտահարություն, շոգ և չորային ամառ
- Համայնքում բնակիչների հարկային պարտավորությունների կատարման ոչ բավարար վիճակը
- Աղբավայրերի և տեխնիկային բացակայության պատճառով համայնքի տարածքում բնության ու շրջակա միջավայրի աղտոտման և վնասման վտանգ
- Համայնքում հողագործությամբ զբաղվելու անհետանկարայնությունը վտանգում է գյուղատնտեսության այդ ճյուղի զարգացումը
- Համայնքի երիտասարդների արտագաղթը, արտերկրներ աշխատանքի մեկնելը և չվերադառնալը վտանգում է համայնքի կենսագործունեությունը:
- Ոռոգման ներհամայնքային ցանցի անհետաձգելի վերանորոգման անհրաժեշտություն, կոյուղու բացակայությունը և կեղտաջրերի առկայությունը կարող է դառնալ վարակիչ հիվանդությունների պատճառ

1.20 ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆԸ

Համայնքում վերջին տարիների ընթացքում նկատելի էր որոշակի դրական տեղաշարժ ՏԻՄ-երի և բնակչության փոխհարաբերություններում: Ներկայումս նոր

ձևավորված ՏԻՄ-երի գործունեությունը դարձել է համեմատաբար ավելի թափանցիկ և հրապարակային, որը զգալիորեն նպաստում է համայնքի բնակչության իրազեկվածությանը ՏԻՄ-երի ընդունած որոշումներին և կատարած աշխատանքներին: Համայնքի բնակիչները սկսել են բավականին ակտիվորեն մասնակցել ՏԻՄ-երի կողմից կազմակերպված հանրային հանդիպումներին ու միջոցառումներին: Համայնքներում կազմակերպվում են հանրային լսումներ և քննարկումներ (մասնավորապես, համայնքի բյուջեի նախագծի, համայնքային ծրագրերի և այլնի շուրջ), տեղական և միջազգային տարբեր կազմակերպությունների կողմից անցկացվում են ուսուցման և վերապատրաստման դասընթացներ, սեմինարներ, որոնց հաճույքով մասնակցում են ինչպես համայնքի ՏԻՄ-երը և աշխատակազմի մասնագետները, այնպես էլ համայնքի որոշ ակտիվ բնակիչներ: Հիմնականում բոլոր միջոցառումները, այդ թվում նաև ավագանու նիստերը, տեղադրվում են համայնքի պաշտոնական կայքում՝ Dimitrov.am -ում, որը նպաստում է ՏԻՄ-երի գործունեության նկատմամբ բնակչության վստահության ամրապնդմանը: Համայնքի ավագանու կողմից ընդունվել են տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների մասնակցության, համայնքի ղեկավարին կից խորհրդակցական մարմինների ձևավորման և գործունեության, համայնքում հանրային բաց լսումների և (կամ) քննարկումների կազմակերպման և անցկացման կարգերը, որոնք մեծապես կնպաստեն բնակիչների ավելի ակտիվ մասնակցությանը տեղական ինքնակառավարմանը:

1.21 ԱՂԵՏՆԵՐԻ ՌԻՍԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Համայնքում աղետների (բնածին և տեխնածին) ռիսկի կառավարման ոլորտը ներկայումս սաղմնային վիճակում է: Համայնքը ունի բնակչության տարահանման հանձնաժողովը, բնակչության տարահանման գործողությունների պլանը ընթացքի մեջ է:

Համայնքում առայժմ չի իրականացվել տեղական մակարդակում խոցելիության և կարողությունների գնահատման որևէ գործողություն, որի հիման վրա հնարավոր կլիներ պլանավորել ու իրականացնել համայնքին սպառնացող աղետների ռիսկի նվազեցման նպատակամետ գործողություններ ու միջոցառումներ: Այս խնդիրը կարևոր է, համայնքին սպառնացող աղետների ռիսկի կանխմանը:

1.22 ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՄԻՋԱՎԱՅՐԸ

Համայնքի գործարար միջավայրը սահմանափակվում է համայնքում գործող արտադրական ՍՊԸ-ների և ԱԶ-ների, առևտրի մանր կետերի, որոնց հետ ՏԻՄ-երը պաշտպանում են լավ ու բարյացկամ հարաբերություններ: Սակայն, դրանով հանդերձ, միևնույն է, համայնքում բիզնեսի վիճակն առանձնապես բարվոք համարել չի կարելի:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Խելամտորեն օգտագործել համայնքի ֆինանսական միջոցները,
- Խթանել Քաղաքացիական հասարակության և մասնավոր հատվածներից որակյալ մասնագետների հոսքը համայնքի աշխատակազմ՝ հնարավորինս բարձրացնելով համայնքային ծառայողների և այլ աշխատողների աշխատավարձերի դրույրաչափերը

- Էականորեն բարձրացնել համայնքի բյուջեի սեփական եկամուտների հավաքագրման մակարդակը՝ ի հաշիվ ավելի որակյալ մասնագետների աշխատանքի, տեղեկատվական արդի համակարգերի ներդրման և արդյունավետ շահագործման
- Բարձրացնել Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ինքնուրույնության մակարդակը՝ մշակելով և իրականացնելով նպատակամետ ու արդյունքահեն համայնքային քաղաքականություններ, ռազմավարություններ և ծրագրեր
- Աստիճանաբար ընդլայնել համայնքի բնակչությանը մատուցվող համայնքային ծառայությունների շրջանակը, կիրառել յուրաքանչյուր ծառայության մատուցման մասշտաբի էֆեկտը (նվազեցնելով ծառայության միավորի վրա կատարվող ծախսերը), ըստ այդմ՝ բարձրացնել ծառայությունների մատուցման ծավալները և արդյունավետությունը, և, որպես հետևանք, բնակչությանը դրանց հասանելիության և որակի մակարդակները
- Համայնքի տարածքում նպաստել տնտեսության տարբեր ճյուղերի (հատկապես՝ գյուղատնտեսության, փոքր և միջին բիզնեսի և այլնի) զարգացմանը՝ օգտվելով համայնքում բնական պաշարների և այլ արժեքների առկայությունից
- Մեղմացնել համայնքում Տեղական Ինքնակառավարման վրա բնակիչների ազգակցական կապերի հնարավոր բացասական ազդեցությունները
- Նպաստել համայնքի ավագանու ինստիտուտի կայացմանը, որի շնորհիվ կուժեղանա համայնքի ներքին վերահսկողության համակարգը և, արդյունքում, կբարձրանա համայնքի ընդհանուր կառավարման արդյունավետությունը
- Բարձրացնել համայնքի Տեղական ինքնակառավարման մարմինների փոխհարաբերությունների և համագործակցության մակարդակը՝ Հայաստանի Հանրապետության պետական կառավարման մարմինների հետ նպաստելով համայնքի աստիճանական զարգացմանը
- Հնարավորինս արագ կայանալ և պատրաստ լինել՝ ընդունելու և իրականացնելու Տեղական ինքնակառավարման մարմիններին օրենքով ակնկալվող նոր սեփական և պատվիրակված լիազորություններ համապատասխան ֆինանսական միջոցներով
- Համայնքում ստեղծել լուրջ նախադրյալներ և նպաստավոր պայմաններ ժողովրդագրական աճի, սոցիալ-տնտեսական և տեղական ժողովրդավարության զարգացման համար՝ ավելացնելով ընտանիքների եկամուտները և բարձրացնելով բնակչության ընդհանուր կենսամակարդակը, հաղթահարելով աղքատությունը և կանխելով արտագաղթը
- Համայնքի վարչական տարածքում զարկ տալ ջերմոցների ստեղծմանը՝ նպաստելով գյուղատնտեսության զարգացմանը
- Տարածաշրջանի այլ համայնքների հետ միջհամայնքային համագործակցություն ծավալելու դեպքում հնարավոր կլինի լուծել ընդհանուր աղբավայր ունենալու և շահագործելու հարցը, համայնքում պատշաճ մակարդակով կազմակերպելու աղբահանության և սանիտարական մաքրման ծառայությունների մատուցումը
- Միջհամայնքային տրանսպորտային հաղորդակցության, ինչպես նաև հաղորդակցության այլ միջոցների հասանելիության ապահովման միջոցով

նպաստել ՏԻՄ-երի գործունեության արդյունավետության, համայնքային ծառայությունների մատուցման մակարդակի կտրուկ բարձրացմանը, արտաքին աշխարհի հետ նոր կապերի ու համագործակցության հաստատմանը և համայնքային տնտեսությունում լրացուցիչ ներդրումների ապահովմանը:

2. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՏԵՍԼԱԿԱՆԻ, ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԶԾ-Ի ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

Համայնքի տեսլականն է՝

Դիմիտրով համայնքը դարձնել գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության, ծաղկաբուծության, մարուր, բարեկարգ, առևտրի և սպասարկման, կրթական և մշակութային զարգացած ենթակառուցվածքներ, բնակչության համար բավարար կենսապայմաններ ունեցող տարածք:

Համայնքի սահմանված տեսլականին հասնելու համար համայնքի ռազմավարությունն է՝

- չխորացնել համայնքի զարգացմանը խոչընդոտող և ապահովել համայնքի աստիճանական ինտեգրումը և համաչափ զարգացումը,
- համայնքում անասնապահության զարգացում և անասնապահական մթերքների արտադրության ծավալների աստիճանական մեծացում՝ անասնազլխաբանակի տարեցտարի ավելացման և անհրաժեշտ քանակությամբ անասնակերի ապահովման միջոցով,
- համայնքում կաթի, մսի, բանջարեղենի հանձնման և վերամշակման արտադրամասերի ստեղծման և գործարկման խթանում,
- համայնքի տարածքի համեմատական առավելությունների բացահայտում և առևտրայնացում, այդ նպատակով պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, Քաղաքացիական հասարակության և մասնավոր հատվածի կազմակերպությունների համագործակցության շրջանակների ընդլայնում և ջանքերի մեկտեղում,
- համայնքում էկոտուրիզմի ենթակառուցվածքների ստեղծում և զարգացում՝ զբոսաշրջիկների գիշերակացի տնային պայմանների ապահովման, հասարակական սննդի, առևտրի և կենցաղսպասարկման օբյեկտների ստեղծման, համապատասխան ծառայությունների պատշաճ մակարդակով մատուցման միջոցով,
- համայնքի սեփականություն համարվող ենթակառուցվածքների պահպանում, շահագործում, նորոգում և զարգացում,
- համայնքի սեփականություն համարվող շինությունների վերակառուցման, զլխավոր հատազծի մշակման աշխատանքների իրականացման համար, անհրաժեշտության դեպքում կազմակերպել համաքային սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի օտարում,
- միջհամայնքային և ներհամայնքային ճանապարհների և փողոցների նորոգում և բարեկարգում, ջրահեռացման և արտաքին լուսավորության համակարգերի անցկացում և շահագործում, ճանապարհային նշանների տեղադրում, ավտոկանգառների ժամանակակից տաղավարների կառուցում,
- համայնքի բնակչության սոցիալ-տնտեսական պայմանների բարելավում՝ նրանց մատուցվող հանրային ծառայությունների տեսակների (ջրամատակարարում և ջրահեռացում, գազամատակարարում, էլեկտրամատակարարում,

աղբահանություն և սանիտարական մաքրում, տրանսպորտ և կապ, նախադպրոցական և դպրոցական կրթություն, արտադպրոցական դաստիարակություն, մշակույթ, առողջապահություն և սպորտ, սոցիալական պաշտպանություն և այլն) շրջանակի աստիճանական ընդլայնման, հասանելիության ու մատչելիության ապահովման և որակի անշեղ բարձրացման միջոցով,

- համայնքի Տեղական ինքնակառավարման մարմինների, աշխատակազմի, համայնքային կազմակերպությունների ինստիտուցիոնալ կարողությունների աստիճանական հզորացում, տեղական ժողովրդավարության ամրապնդում, համայնքում պատշաճ կառավարման սկզբունքների հետևողական իրականացում,
- Տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների ներգրավվածության բարելավում՝ բնակիչների մասնակցության ձևերի ներդրման և զարգացման միջոցով,
- Տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության թափանցիկության, հրապարակայնության և հաշվետվողականության մակարդակների հետևողական բարձրացում,
- համայնքի ֆինանսական կառավարման համակարգում հստակ մեխանիզմների ներդրում և հետևողական կիրառում,
- նոր աշխատատեղերի ստեղծում և համայնքից միգրացիայի նվազեցում, բնակչության թվաքանակի կայունացում:

Համայնքի զարգացման 2017-2021թթ. ծրագրի հիմնական նպատակներն են՝

- Տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների մասնակցության ակտիվացում՝ մասնակցության նոր մեթոդների և ձևերի ներդրման և աստիճանական զարգացման միջոցով,
- համայնքում գյուղատնտեսության (հողագործության, անասնապահության, այգեգործության, թռչնապահության, մեղվապահության) զարգացում՝ տնամերձերի, վարելահողերի, խոտհարքների և արոտավայրերի նպատակային և արդյունավետ օգտագործման միջոցով,
- միջհամայնքային և ներհամայնքային ճանապարհների և փողոցների վիճակի բարելավում և լուսավորում,
- համայնքի կենտրոնում հասարակական տրանսպորտի գործունեության բոլոր ավտոկանգառների ստեղծում,
- Համայնքում աղբահանության հարցի լուծում՝ բեռնատար ավտոմեքենայի ձեռքբերում և համայնքի վարչական տարածում աղբավայրի նախատեսում,
- համայնքի դպրոցական հանրակրթության պայմանների բարելավում՝ դպրոցների շենքերի նորոգման և ջեռուցման, ներքին հարդարման, դռների, պատուհանների և սանհանգույցների փոխարինման միջոցով,
- համայնքի բնակչությանը հանրային ծառայություններ մատուցող համայնքային հիմնական ենթակառուցվածքների (մանկապարտեզների, մշակույթի տների և ակումբների, գրադարանների, բուժկետերի) շենքերի հիմնանորոգում կամ վերակառուցում,
- համայնքում գործարար միջավայրի բարելավում՝ նոր աշխատատեղեր ստեղծող անհատներին և կազմակերպություններին խրախուսելու (օրինակ, տեղական

հարկերի, տուրքերի և վճարների գծով արտոնություններ տրամադրելու) միջոցով:

**3. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ (ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՂ)
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԵՎ ՄԱՐԶԱՅԻՆ, ՄԻՋՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ
ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՅԼ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՈՒ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ**

2017-2021 թ.թ. ընթացքում համայնքի Տեղական ինքնակառավարման մարմինները նախատեսում են լայնորեն համագործակցել պետական կառավարման մարմինների, միջազգային և տեղական կազմակերպությունների, Քաղաքացիական հասարակության և մասնավոր հատվածների և այլ շահագրգիռ կողմերի հետ:

Համայնքում պետության կողմից ներդրումներ ապահովելու նպատակով, նախատեսվում է սերտ համագործակցություն Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզպետարանի կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումների հետ: Որպես պետական կառավարման մարմինների հետ համայնքի համագործակցության հիմնական ուղղություններ, 2017-2021 թ.թ.-ին նախատեսվում են հետևյալ հանրապետական և մարզային ծրագրերն ու միջոցառումները՝

- Համայնքում գյուղատնտեսության զարգացում՝ պարարտանյութերի, թունաքիմիկատների, սերմացուի, գյուղտեխնիկայի ձեռքբերման, գյուղացուն ձեռնտու պայմաններով (երկարաժամկետ, շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով, առանց գրավի) գյուղատնտեսական վարկերի տրամադրման, գյուղատնտեսական աշխատանքների կազմակերպման, խորհրդատվության ու աջակցության և այլ ուղղություններով:
- Համայնքի վարչական տարածքի գլխավոր հատակագծի և հողերի օգտագործման սխեմայի հաստատում
- Վարչական շենքի մասնակի վերանորոգում:
- Համայնքի մանկապարտեզի շենքի նորոգում, տարածքի բարեկարգում, կահավորում, դռների, պատուհանների և սանհանգույցների փոխարինում, ջեռուցման համակարգի շահագործում՝ բարելավելով երեխաների դաստիարակության մակարդակը և որակը:
- Առողջապահության և սոցիալական պաշտպանության ոլորտներում համայնքի բնակչությանը հանրային ծառայությունների հասանելիության և մատուցման մակարդակի բարձրացում՝ պետական պատվերի շրջանակներում:
- Աղետների ռիսկի կառավարման ոլորտում համայնքի բնակչության լայն իրազեկում, արտակարգ իրավիճակներում համայնքի գործողությունների պլանի կազմում և իրականացում, կանխարգելիչ միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում:

2017-2021 թ.թ. ընթացքում Հայաստանում ընթացող վարչատարածքային բարեփոխումների և (կամ) միջհամայնքային համագործակցության շրջանակներում նախատեսվում են հետևյալ նպատակային ծրագրերը և միջոցառումները՝

- ՀՏԶ-ի հետ՝ «Համայնքի ներհամայնքային ճանապարհների բարեկարգման և սպասարկման, աղբահանության ծառայությունների ստեղծում, ներհամայնքային հասարակական տրանսպորտի համակարգի ձևավորում,

դպրոցականների ու երիտասարդության շրջանում բնապահպանական և ագրոքիզնեսի կառավարման գիտելիքների տարածում» ծրագիրը:

- Հնարավոր այլ ծրագրեր ու միջոցառումներ:

2017-21թթ. ընթացքում կշարունակվեն համայնքի և Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզում գործունեություն ծավալող միջազգային և տեղական դոնոր կազմակերպությունների, Քաղաքացիական հասարակության և մասնավոր հատվածների սուբյեկտների, այլ կազմակերպությունների և անհատների համագործակցության շրջանակներում նախատեսվող ներդրումային, դրամաշնորհային, տեխնիկական աջակցության, բարեգործական ծրագրերը և միջոցառումները:

4. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄ, ԳՆՀԱՏՈՒՄ ԵՎ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՈՒՄ

Կատարելով համայնքի 2017-2021թթ. բյուջեների մուտքերի կանխատեսումները՝ պետք է հաշվի առնել

1) Համայնքի բյուջեի մուտքերի կանխատեսման համար որպես էլակետային տվյալներ են ընդունվել 2015-16թթ. բյուջեների մուտքերի փաստացի գանձման ցուցանիշները՝ յուրաքանչյուր տարի նախատեսելով որոշակի աճ: Մուտքերի աճը նախատեսվել է հիմք ընդունելով համայնքի հետագա զարգացման հետ կապված պատկերացումներն ու ակնկալիքները, նոր ծառայությունների մատուցման անհրաժեշտությունը և դրանց դիմաց վճարների գանձման հնարավորությունները և այլն:

2) Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման սկզբունքով տրամադրվող դոտացիաների գումարները կանխատեսելու համար, որպես 2016 թ. ցուցանիշ հիմք է ընդունվել նախկին տարիների էլակետային տվյալները:

Աղյուսակ 3. Համայնքի 2015-2016թ.թ. բյուջեների մուտքերի ցուցանիշները և 2017-2021թթ. բյուջեների մուտքերի կանխատեսումը

հազար դրամ

	Մուտքերի անվանումը	2015. փաստ.	2016թ. փաստ.	2017թ. նախն.	2018թ. կանխ.	2019թ. կանխ.	2020թ. կանխ.	2021թ. կանխ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	ԲՅՈՒՋԵՏԱՑԻՆՆԱԿԱՆ ՄՈՒՏՔԵՐԻ՝ (ԸՆԴԱՄԵՆԸ (I+II+III)*	32480.1	29961.4	31965.8	32044.8	32044.8	32044.8	32044.8
1.	(ԸՆԴԱՄԵՆԸ ԵՎ ՄՈՒՏՔԵՐԻ՝ (1+2+3)	28887.2	28170.6	28984.0	29044.8	29044.8	29044.8	29044.8
1.	ՀԱՐՎԵՐ ԵՎ ՏՈՒՐՔԵՐ	6281.9	6118.8	7154.7	7192.0	7192.0	7192.0	7192.0
1.1	Գույքային հարկեր անշարժ գույքից	3174.6	3175.2	3880.0	3880.0	3880.0	3880.0	3880.0
	Գույքահարկ շենքերի և շինությունների համար	276.7	324.8	380.0	380.0	380.0	380.0	380.0
	Շողի հարկ	2897.9	2850.4	3500.0	3500.0	3500.0	3500.0	3500.0
1.2	Գույքային հարկեր այլ գույքից	2869.0	2635.1	3151.7	3152.0	3152.0	3152.0	3152.0
	Գույքահարկ փոխադրամիջոցների համար	2869.0	2635.1	3151.7	3152.0	3152.0	3152.0	3152.0

1.3	Ապրանքների օգտագործման կամ գործունեության իրականացման թույլտվության վճարներ	87.3	95.0	123.0	160.0	160.0	160.0	160.0
	Տեղական տուրքեր	87.3	95.0	123.0	160.0	160.0	160.0	160.0
1.4	Ապրանքների մատակարարումից և ծառայությունների մատուցումից այլ պարտադիր վճարներ							
	Պետական տուրքեր							
1.5	Այլ հարկային նկատմաներ							
	Այլ հարկերից և պարտադիր վճարներից կատարվող մասհանումներ							
	Հողի հարկի և գույքահարկի գծով համայնքի բյուջե վճարումների բնագավառում բազանաչափան հարկային օրենսդրության խախտումների համար հարկատուներից գանձվող տույժեր և տուգանքներ, որոնք չեն հաշվարկվում այդ հարկերի գումարների նկատմամբ							
2.	ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԴԻՄՄԱՆԵՐՈՂՆԵՐ	21454.3	21823.2	21568.8	21568.8	21568.8	21568.8	21568.8
2.1	Ընթացիկ արտաքին պաշտոնական դրամաշնորհներ							
2.2	Կապիտալ արտաքին պաշտոնական դրամաշնորհներ							
2.3	Ընթացիկ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհներ	23439.3	21823.2	21568.8	21568.8	21568.8	21568.8	21568.8
ա)	Պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման ակզոններով տրամադրվող բոտացիաներ	21141.0	21568.8	21568.8	21568.8	21568.8	21568.8	21568.8
բ)	Պետական բյուջեից տրամադրվող այլ բոտացիաներ	313.3	254.4	0				
գ)	Պետական բյուջեից տրամադրվող նպատակային հատկացումներ (տուրվենցիաներ)	1985.0	0	0				
դ)	ՀՀ այլ համայնքների բյուջեներից ընթացիկ ծախսերի ֆինանսավորման նպատակով տրամադրվող պաշտոնական դրամաշնորհներ							
2.4	Կապիտալ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհներ							
ա)	Պետական բյուջեից կապիտալ ծախսերի ֆինանսավորման նպատակային հատկացումներ (տուրվենցիաներ)							

բ)	ՀՀ աղ համայնքներից կապիտալ ծախսերի ֆինանսավորման եզրատակով ստացվող պաշտոնական դրամա շնորհներ							
3.	ՕՅԼ ԵԳԱՄՈՒՏՆԵՐ*	151.0	228.6	260.5	284.0	284.0	284.0	284.0
3.1	Տոկոսներ							
3.2	Շահարամիներ							
3.3	Գույքի վարձակալությանից եկամուտներ	151.0	213.5	245.5	269.0	269.0	269.0	269.0
	Համայնքի սեփականության համարվող հողերի վարձակալության վարձավճարներ	151.0	213.5	179.0	179.0	179.0	179.0	179.0
	Համայնքի վարչական տարածքում գտնվող պետական սեփականություն համարվող հողերի վարձակալության վարձավճարներ							
	Համայնքի վարչական տարածքում գտնվող պետության և համայնքի սեփականությանը պատկանող հողամասերի կառուցապատման իրավունքի դիմաց գանձվող վարձավճարներ							
	Այլ գույքի վարձակալությունից մուտքեր	0	0	66.5	90.0	90.0	90.0	90.0
3.4	Համայնքի բյուջեի եկամուտներ ապրանքների մատակարարումից և ծառայությունների մատուցումից, այդ թվում							
	Դեղատոմսերի կողմից ՏԻՄ-երին պատվիրակված լիազորությունների իրականացման ծախսերի ֆինանսավորման համար պետական բյուջեից ստացվող միջոցներ							
3.5	Վարչական գանձումներ	0	15.1	15.0	15.0	15.0	15.0	15.0
	Տեղական վճարներ	0	15.1	15.0	15.0	15.0	15.0	15.0
	Համայնքի վարչական տարածքում ինքնակամ կառուցված շենքերի, շինությունների օբյեկտների համար վճարներ							
	Օրենքով սահմանված դեպքերում համայնքային էինտարիների կողմից առանց տեղական տուրքի գանձման մատուցվող ծառայությունների կամ կատարվող գործողությունների դիմաց ստացվող (գանձվող) վճարներ							
3.6	Մուտքեր սույներից, սուզանքներից							
	Վարչական իրավախախտումների համար ՏԻՄ-երի կողմից պատասխանատվության միջոցների կիրառումից եկամուտներ							
	Մուտքեր համայնքի բյուջեի							

	նկատմամբ ստանձնած պայմանագրային պարտավորությունների չկատարման դիմաց գանձվող տույժերից							
7	Շքեցիկ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներ							
3.8	Կապիտալ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներ							
3.9	Այլ եկամուտներ*							
	Համայնքի գույքին պատճառած վնասների փոխհատուցումից մուտքեր							
	Վարչական բյուջեի պահուստային ֆոնդից ֆինանսական օգնություններից մուտքեր							
	Օրենքով և իրավական այլ ակտերով սահմանված՝ համայնքի բյուջեի մուտքագրման ենթակա այլ եկամուտներ							
II.	ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱՎԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԽՂԱՑՈՒՄԻՑ ՄՈՒՏՔԵՐ (1+2+3+4)	3135.0	134.3	0	0	0	0	0
1.	Հիմնական միջոցների իրացումից մուտքեր							
	Անշարժ գույքի իրացումից մուտքեր							
	Շարժական գույքի իրացումից մուտքեր							
	Այլ հիմնական միջոցների իրացումից մուտքեր							
2.	Պաշարների իրացումից մուտքեր							
3.	Բարձրարժեք ակտիվների իրացումից մուտքեր							
4.	Չարտադրված ակտիվների իրացումից մուտքեր							
	Հողի իրացումից մուտքեր	3135.0	134.3	0	0	0	0	0
	Ոչ նյութական չարտադրված ակտիվների իրացումից մուտքեր							
III.	ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՑՈՒՋԵԻ ՀԱՎԵՆՈՒՐՈՒ ՕԿՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՄ ՂԱՎԱՍՏՈՒՐՈՒ (ԴԵՖԻՑԻՏ) ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՐՔՈՒՐՆԵՐԸ (Ա+Բ)	1457.9	1656.5	2981.8	3000.0	3000.0	3000.0	3000.0
Ա.	ՆԵՐՔԻՆ ԱՐՔՈՒՐՆԵՐ (1+2)	1457.9	1656.5	2981.8	3000.0	3000.0	3000.0	3000.0
1.	ՓՈՒՍՏՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ							
1.1	Արձեռնույթեր							
	-բողոքակցումից և տեղաբաշխումից մուտքեր							
	-հիմնական գումարի մարում							
1.2	Վարկեր							
	-վարկերի ստացում							
	-ստացված վարկերի հիմնական գումարի մարում							
1.3	Փոխտուվաթյուններ							
	-բյուջետային փոխտուվաթյունների ստացում							
	-ստացված							

	փոխառվածքայինների գումարի մարում							
2.	ՖԻՆԱՆՍԱՎԱՐ ԱԿՏԻՎՆԵՐ	1457.9	1656.5	2981.8	3000.0	3000.0	3000.0	3000.0
2.1	Բաժնետոմսեր և կապիտալում այլ մասնակցություն							
	-համայնքային սեփականության բաժնետոմսերի և կապիտալում համայնքի մասնակցության իրացումից մուտքեր							
	-իրավաբանական անձանց կանոնադրական կապիտալում պետական մասնակցության, պետական սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի (բացառությամբ հողերի), այդ թվում՝ անավարտ շինարարության օբյեկտների մասնավորեցումից առաջացած միջոցներից համայնքի բյուջե մասնամումից մուտքեր							
	-բաժնետոմսեր և կապիտալում այլ մասնակցություն ձեռքբերում							
2.2	Փոխառվածքայիններ							
	-նախկինում տրամադրված փոխառվածքայինների դիմաց ստացվող մարումներից մուտքեր							
	-փոխառվածքայինների տրամադրում							
2.3	Համայնքի բյուջեի միջոցների տարեսկզբի ազատ մնացորդը	1457.9	1656.5	2981.8	3000.0	3000.0	3000.0	3000.0
2.4	Համայնքի բյուջեի ֆոնդային մասի ժամանակավոր ազատ միջոցների տրամադրում վարչական մաս							
2.5	Համայնքի բյուջեի ֆոնդային մասի ժամանակավոր ազատ միջոցներից վարչական մաս տրամադրված միջոցների վերադարձ ֆոնդային մաս							
2.6	Համայնքի բյուջեի հաշվում միջոցների մնացորդները հաշվետու ժամանակահատվածում							
	որից՝ ծախսերի ֆինանսավորմանը չուղղված համայնքի բյուջեի միջոցների տարեսկզբի ազատ մնացորդի գումարը							
	ԱՐՏԱԹԻՎ ԱՐՔՑՈՒՐՆԵՐ							
1.	ՓՈՒԱՐՈՒ ՄՐՁՈՑՆԵՐ							
1.1	Արձեքներ							
	-բողարկումից և սեղաբաշխումից մուտքեր							
	-էիմանական գումարի մարում							
1.2	Վարկեր							
	-վարկերի ստացում							
	-ստացված վարկերի							

	հիմնական գումարի մարում						
1.3	Փոխառվություններ						
	- փոխառվությունների տեսքում						
	- ստացված փոխառվությունների գումարի մարում						

Համայնքն իր ֆոնդային բյուջեում կարող է նախատեսել կապիտալ ծախսեր ու ծրագրեր՝ հիմնականում համայնքի վարչական բյուջեի տարեսկզբի ազատ մնացորդից համայնքի ֆոնդային բյուջե հատկացումների հաշվին, ինչպես նաև հողերի իրացումից մուտքերի հաշվին:

Համայնքի ղեկավարի և աշխատակազմի աշխատողների (12 հաստիքային միավոր) 2017 թվականի միայն աշխատավարձի տարեկան ֆոնդը նախատեսվել է 14506.0 հազ. դրամ՝ իսկ աշխատակազմի պահպանման մյուս ընդհանուր ծախսերը 2072.0 հազ. դրամ: Անհրաժեշտ է նաև հաշվի առնել, որ՝

2017-2021 թթ. ընթացքում համայնքի ՏԻՄ-ը նախատեսում է համայնքի ղեկավարի, աշխատակազմի աշխատակիցների աշխատավարձերի և պահպանման այլ ծախսերի բարձրացում:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ համայնքի 2017-21 թթ. տարեկան բյուջեներից (տե՛ս աղյուսակ 3)՝ հնարավորություն կլինի կատարելու մոտ 10 մլն դրամի ծախսեր կապիտալ աշխատանքներ կատարելու համար, եթե, իհարկե, պայմանականորեն ընդունենք, որ տվյալ տարվա վարչական բյուջեում, բացի համայնքի աշխատակազմի պահպանման ծախսերից, գործառական դասակարգման այլ ուղղություններով ընթացիկ ծախսեր չեն նախատեսվելու և չեն իրականացվելու: Իսկ եթե տվյալ տարվա վարչական բյուջեում նախատեսվեն և իրականացվեն այլ ընթացիկ ծախսեր նս, ապա, բնականաբար, ֆոնդային բյուջեում կապիտալ ծախսերի և ծրագրերի համար նախատեսվող միջոցները կպակասեն համապատասխան չափով:

Այսպիսով, համայնքի տվյալ տարվա ֆոնդային բյուջեում կապիտալ ծախսերի չափն ուղղակիորեն կախված կլինի նրանից, թե որքան կկազմեն ընթացիկ ծախսերի ընդհանուր գումարը համայնքի այդ տարվա վարչական բյուջեում և որքան գումար կմնա ֆոնդային բյուջեում կապիտալ ծախսեր կատարելու համար:

5. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՑԱՆԿԻ ԿԱԶՄՈՒՄ ԵՎ ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՀՄԱՆՈՒՄ, ՖԻՆԱՆՍԱՊԵՍ ԱՊԱՀՈՎՎԱԾ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՁԵՎԱԿԵՐՊՈՒՄ ԵՎ ԱՄՓՈՓՈՒՄ, ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀԱՅԹԱՅԹՄԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ելնելով համայնքի իրավիճակի վերլուծության և գնահատման արդյունքներից, համայնքում ներկայում արձանագրված հիմնախնդիրներից, համայնքի զարգացման ՏԻՄ-ի կողմից ընտրված ռազմավարությունից, առաջիկա հինգ տարիների համար սահմանված հիմնական նպատակներից, համայնքի ղեկավարին կից գործող ՀԶՀԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով ԽՄ-ի կողմից քննարկվել և որոշվել է առաջարկվող ծրագրերի ցանկը (աղյուսակ 4)՝ ներառելու համայնքի 2017-2021 թթ. ՀԶՀԾ-ում:

Աղյուսակ 4. Համայնքի 2017-21թթ. ՀԶԾ-ում ներառելու համար առաջարկվող ծրագրերի ցանկը

/հ	Ծրագրի անվանումը	Ծրագիրն առաջարկողը	Ծրագրի մոտավոր արժեքը, ֆինանսավորման աղբյուրը, հազ. դրամ
1	Համայնքի գլխավոր հատակագիծ	Համայնքապետ	2500,0
2	Սեանիկ ռիսկերի միջոցառում	Համայնքապետ	800,0
3	Ոռոգման ցանցերի կիսախողովակների տեղադրում	Համայնքապետ	10000,0
4	Ձիևվորի հուշարձանի հիմնանորոգում և տարածքի բարեկարգում	Համայնքապետ	2000,0
5	Համայնքապետարանի շենքի սանհանգույցի կառուցում և մասնակի վերանորոգում	Համայնքապետ	2000,0
6	Մանկապարտեզի շենքի վերանորոգում և գույքի ձեռքբերում	Համայնքապետ	20000,0
7	Մանկապարտեզ և դպրոց տանող գլխավոր ճանապարհների ասֆալտապատում	Համայնքապետ	35000,0
8	Բեռնատար ավտոմեքենայի ձեռքբերում/աղբահանության համար/	Համայնքապետ	8000,0
9	Նոր / բնակեցված/ փողոցների գազաֆիկացոյիմ	Համայնքապետ	1500,0

Առաջարկվող ծրագրերի առաջնահերթությունները որոշելու նպատակով, ՀԶԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով ԽՄ-ի կողմից սահմանվել են ծրագրերի գնահատման հետևյալ չափանիշները

- հանրության աջակցությունը,
- ուղղակի և անուղղակի շահառուների թիվ,
- հարատևություն (կենսունակություն),
- ազդեցություն սոցիալական խոցելի խմբերի վրա, աղքատության նվազեցում,
- հիմնական միջոցների (ենթակառուցվածքների) պահպանում:

Կիրառելով ծրագրերի առաջնահերթությունների որոշման մասնակցային կառավարման մեթոդը և օգտագործելով ծրագրերի գնահատման սահմանված չափանիշները՝ ՀԶԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով Խորհրդակցական մարմինն իր նիստում քննարկել և որոշել է վերևում առաջարկված համայնքային ոլորտային ծրագրերի առաջնահերթությունները:

Ինչպես երևում է ՀԶԾ-ի 4-րդ բաժնի աղյուսակ 3-ից, համայնքի բյուջեի ընդհանուր մուտքերը հնգամյա հատվածում կազմելու են հազար դրամ: Դա նշանակում է, որ համայնքի բյուջեի ֆինանսավորմամբ ՀԶԾ-ում հնարավոր է ներառել ծրագրեր միայն նշված գումարի սահմաններում: Համայնքի մանկապարտեզի, մշակույթի տան, ճանապարհի կապիտալ նորոգման ծախսերի համար նախատեսվում է դիմել ՀՀ Կառավարությանը կամ դոնոր կազմակերպություններին:

Աղյուսակ 6. Համայնքի 2017-2021թթ. ֆինանսապետ ապահովված ընդհանուր և ուղղորտային ծրագրերի ամփոփագիրը

/h	Ծրագրի անվանումը	Հափի տիպ	Ծրագրի բանակակ ծավալը	Ծրագրի արժեքը, դրամ	Ծրագրի կատարումն ըստ տարիների						Ծրագրի ֆինանսավորման աղբյուրները		
					2017	2018	2019	2020	2021	Համայնքի բյուջե	Դոնոր կազմ.- եր	Դեղձ	
					16								
1	Համայնքի գլխավոր հասակագիծ	Հատ	1	2500,0			1000,0				2500,0		
2	Սեռային ռիսկերի միջոցառում	Հատ	1	800,0		800,0					800,0		
3	Ռուսական ցուցերի կիսախորտոմաների տեղադրում	կմ	1.5	10000,0			5000,0	5000,0			10000,0		9000,0
4	Ջինգլի հուշարձանի հիմնանորոգում և տարածքի բարեկարգում	Հատ	1	2000,0						2000,0			
5	Համայնքապետարանի շենքի սանիտացիայի կառուցում և մասնակի վերանորոգում	բմ	23.5	2000,0			1000,0				2000,0		
6	Մանկապարտեզի շենքի վերանորոգում և գույքի ձեռքբերում	բմ	1190	20000,0			5000,0	5000,0	5000,0		2000,0	10000,0	8000,0
7	Մանկապարտեզ և դպրոց տանող գլխավոր ճանապարհների առօրյա պահպանում	կմ	0.5	35000,0			17500,0				35000,0	20000,0	11500,0
8	Բնակատար ավտոմեքենայի ձեռքբերում/ապահովում/բյուջեի հոսանք/	հատ	1	8000,0			1500,0	1500,0	1500,0		8000,0		
9	Նոր / բնակեցված/ վարոցների գազաֆիկացում	զծմ	500	1500,0			500,0	500,0		2000,0	1500,0		
Ընդամենը				81800,0			25500,0	13000,0	11500,0	4000,0	23300,0	39000,0	19500,0

Համայնքի տարածական զարգացումը սահմանող՝ քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերի մշակման կամ դրանց փոփոխման (լրացման) մասին դրույթներ

Համայնքի տարածական զարգացումը սահմանող՝ քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերից (գլխավոր հատակագիծ, գոտիավորման նախագիծ, ընթացիկ քաղաքաշինական քարտեզ, քաղաքաշինական կադաստր, քաղաքաշինական կանոնադրություն և այլն) կա միայն քաղաքաշինական կանոնադրությունը:

Քանի որ «Քաղաքաշինության մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ համայնքի տարածական զարգացումը սահմանող՝ քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերի նախագծման (մշակման) պատվիրատուն համայնքն է, ժամանակահատվածում նախատեսվում է համագործակցություն ծավալել Հայաստանում գործող նախագծային ինստիտուտների հետ՝ համայնքի քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերի մշակման աշխատանքների նախահաշիվները, համայնքի բյուջեով նախատեսելու համար:

Շրջակա միջավայրի պահպանմանն ուղղված նախատեսվող միջոցառումներ

2017-2021թ.թ. ընթացքում համայնքի սեփականություն համարվող հողերի, անտառային և ջրային տարածքների, ինչպես նաև բնության և շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում նախատեսվում է կազմակերպել և իրականացնել հետևյալ միջոցառումները

- լայն բացատրական աշխատանք կատարել բնակչության հետ՝ կենցաղային աղբը չթափելու դրա համար չնախատեսված վայրերում, զերծ մնալու բնության և շրջակա միջավայրի աղտոտումից ու վնասումից,
- սահմանել վերահսկողություն համայնքի բնակավայրերի ջրամատակարարման ջրային ավազաններում՝ արգելելու անասունների մուտքն ավազաններ, կանխարգելելու բնության և շրջակա միջավայրի աղտոտումը և վնասումը, ինչպես նաև սուր վարակիչ հիվանդությունների ստացացման և տարածման վտանգը համայնքում,
- յուրաքանչյուր տարի գարնանը համայնքում կազմակերպել «Մաքուր համայնք» կարգախոսով 2-3 շաբաթօրյակներ՝ իրականացնելու բնության և շրջակա միջավայրի մաքրության, ծառատնկման աշխատանքներ, դրանց ներգրավելով նաև երիտասարդներին և դպրոցականներին:

Համայնքում գործարար միջավայրի բարելավմանն ուղղված միջոցառումներ

Չնայած ՀՀ գործող օրենսդրությամբ ՏԻՄ-երն այս ոլորտում առայժմ պարտադիր լիազորություններ չունեն, այնուամենայնիվ հաշվի առնելով, որ 2016 թվականի հուլիսի 29-ին ՀՀ կառավարության կողմից հավանության է արժանացել ՀՀ 2016-2025 թվականների տարածքային զարգացման ռազմավարությունում ամրագրված մոտեցումները, ինչպես նաև այն հանգամանքը, որ համայնքի ՏԻՄ-երը շահագրգռված են համայնքում գործարար միջավայրի բարելավմամբ և պատրաստակամ են ըստ ամենայնի օժանդակել այս ոլորտում ցանկացած նոր նախաձեռնության, քանի որ այն մեծապես կնպաստի համայնքում նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը, բնակչության եկամուտների ավելացմանը և վճարունակության բարձրացմանը, համայնքի բյուջետային սեփական միջոցների հավաքագրման մակարդակի բարձրացմանը և ծավալի մեծացմանը, և, այս ամենի արդյունքում՝ համայնքի ընդհանուր զարգացմանը:

Համայնքում գործարար միջավայրի բարելավմանն ուղղված՝ 2017-2021թ.թ. ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ միջոցառումները՝

- ըստ ամենայնի աջակցել համայնքում գործող արտադրական ձեռնարկություններին՝ աստիճանաբար ընդլայնելու արտադրության ծավալները և ավելացնելու աշխատատեղերի քանակը.
- աջակցել համայնքում նոր արտադրություններ և աշխատատեղեր ստեղծելու նախաձեռնությունն ցուցաբերող գործարարներին՝ տրամադրելով նրանց գործունեությունն իրականացնելու համար համայնքային սեփականություն հանդիսացող գույքի վարձակալման, տեղական տուրքերի և վճարների գծով արտոնություններ.
- համայնքում խթանել գյուղատնտեսության, անասնապահական և թռչնապահական մթերքների (մասնավորապես՝ գյուղմթերքի, կաթի, մսի, ձվի) արտադրության, հանձնման և վերամշակման արտադրամասերի ստեղծումը, գործարկումը և զարգացումը.
- համայնքում կազմակերպել և աստիճանական զարգացնել տնային պայմաններում բնական հյուրերի արտադրությունը և իրացումը.
- համայնքում խթանել առևտրի և ծառայությունների փոքր ու միջին նոր կետերի բացումը, բնակչությանը և հյուրերին պատշաճ մակարդակով սպասարկումը՝ պաշտպանելով դրանց սեփականատերերի իրավունքները և շահերը.
- աստիճանաբար նորոգել և բարեկարգել միջհամայնքային ճանապարհները և փողոցները, անցկացնել արտաքին լուսավորության համակարգեր, տեղադրել ճանապարհային նշաններ՝ նպաստելու համայնքում գործարար միջավայրի բարելավմանը և բիզնեսի զարգացմանը.

Աղետների ռիսկի կառավարման հիմնական մոտեցումներ

Համայնքում աղետների ռիսկի կառավարմանն ուղղված՝ 2017-2021թ.թ. ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ միջոցառումները՝

- համայնքի աղետների ռիսկերի կառավարման հարցերում շարունակել համագործակցությունը հանրապետական համապատասխան մարմինների հետ՝ մասնավորապես ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության հետ.
- ՀՀ կառավարության 2012 թվականի հոկտեմբերի 25-ի N 1351-Ն որոշմամբ սահմանված կարգով ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարություն ներկայացնել սեյսմիկ ռիսկի գնահատման աշխատանքների հայտ, որի արդյունքում պետք է կազմվի համայնքի սեյսմիկ ռիսկի գնահատման քարտեզը.
- համայնքի բնակչության իմացության, հմտությունների, գիտելիքների մակարդակի ուսումնասիրում և համայնքում առկա ռեսուրսների բացահայտում, որոնք հնարավոր է ուղղել աղետների ռիսկի նվազեցմանը նպաստող համայնքահեն միջոցառումների պլանավորմանն ու իրականացմանը.
- համայնքի խոցելիության և կարողությունների գնահատում, ներառյալ այդ գործընթացի կազմակերպման և իրականացման խմբի ձևավորումը, նախապատրաստական աշխատանքները, տվյալների հավաքագրումը և հետազոտումը՝ համապատասխան գործիքների և մեթոդների ընտրությամբ, վերլուծական աշխատանքների իրագործումը՝ յուրաքանչյուր փուլում ձեռնարկվող քայլերի և ակնկալվող արդյունքների ամրագրմամբ և ձևակերպմամբ.

- համայնքում աղետների ռիսկի կառավարման գործողությունների և միջոցառումների պլանի կազմում և իրականացում,
- բերքի պահպանման նպատակով բնակավայրերում հակակարկտային կայաններ տեղադրելու միջոցառումների ձեռնարկում՝ ֆինանսավորման արտաքին աղբյուրներից (պետություն, միջազգային և տեղական դոնոր կազմակերպություններ, մասնավոր ներդրողներ) անհրաժեշտ միջոցների հայթայթում,
- համայնքում աղետների ռիսկի կառավարման կանխարգելիչ միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում:

Համայնքի կոմունալ ենթակառուցվածքների զարգացմանն ուղղված միջոցառումներ

Համայնքի կոմունալ ենթակառուցվածքների զարգացմանն ուղղված՝ 2017-2021թ.թ. ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները և միջոցառումները՝

- համայնքի սեփականություն համարվող կոմունալ ենթակառուցվածքների պահպանում, շահագործում, ըստ հնարավորությունների նորոգում և զարգացում,
- համայնքի կոմունալ տնտեսության աշխատանքի կազմակերպում,
- վերահսկողություն համայնքի բնակչությանը պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, մասնավոր կազմակերպությունների կողմից մատուցվող կոմունալ ծառայությունների (զագամատակարարում, էլեկտրամատակարարում, աղբահանություն և սանիտարական մաքրում, բնակավայրի բարեկարգում և կանաչապատում և դրանց պահպանում և այլն) շրջանակի աստիճանական ընդլայնման և որակի անշեղ բարձրացման նկատմամբ,

Տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների մասնակցությանն ուղղված միջոցառումներ

Համայնքի բնակիչների մասնակցությունը տեղական ինքնակառավարմանը ոլորտում նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ միջոցառումները՝

- համայնքի բնակչության իրազեկվածության բարձրացում՝ 22 տեղական ինքնակառավարման ոլորտի օրենսդրության և համայնքի ՏԻՄ-երի գործունեության վերաբերյալ .
- համայնքի կարիքների և հիմնախնդիրների պարբերական քննարկում, վերլուծում և գնահատում ֆոկուս-խումբ քննարկումների, համայնքային հանդիպումների, ժողովների և բնակիչների հետ անմիջական շփումների և երկխոսությունների միջոցով,
- բնակիչների ներգրավում համայնքի բյուջեի և զարգացման ծրագրերի մասնակցային պլանավորման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման գործընթացներում,
- համայնքի բնակիչների շահերի պաշտպանություն և համախմբում՝ համայնքի որոշակի խնդիրների լուծման, հանրային ծառայությունների մատուցման շուրջ,
- համայնքի ՏԻՄ-ի (ղեկավար, ավագանի), աշխատակազմի, ակտիվ բնակիչների շարունակական կրթում և վերապատրաստում տեղական ինքնակառավարմանը բնակչության մասնակցության բնագավառում:

ԵԶՐԱՓՈՒԿՈՒՄ

Այսպիսով, համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագիրը հիմք կհանդիսանա համայնքի տարեկան ծրագրերի և բյուջեների մշակման աշխատանքները կազմակերպելիս: Անցյալ տարիների փորձը ցույց տվեց, որ տեղական ինքնակառավարման մարմինների արդյունավետ աշխատանքը մեծապես կախված է բյուջետավարման գործընթացի ճիշտ կազմակերպումից:

Շատ կարևոր է եկամուտների աղբյուրներ գտնելը, ֆինանսական միջոցների արդյունավետ հավաքագրման կազմակերպումն ու նպատակային օգտագործումը:

Ելնելով համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագրի ռազմավարությունից և բնդհանուր նպատակներից, համայնքապետարանի աշխատակազմը մշակում է կոնկրետ ծրագրեր, որոնցով կարելի է հարց ներկայացնել հանրապետական բյուջեից ներդրումներ ստանալու համար, փնտրել ինվենստիցիաների նոր աղբյուրներ, ներգրավել բնակիչների սեփական միջոցները, տարբեր սոցիալական հիմնադրամների միջոցները: